

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

પંજાબ રાજ્ય

વિ.

મોહર સિંહ

[મુખેરજીયા , વીવીયન બોઝ અને જગન્નાથાસ ,જ.]

General Clauses Act (X of 1897), s. 6(c)(d)(e) —
કાયદાનો રદ — રદ સાથે જ નવો કાયદો અમલમાં આવવો — તાત્કાલિક કાયદો
સમય પૂર્ણ થતા રદ થવો — રદ થવાથી પહેલાનો અસર — East Punjab
Refugees (Registration of Land Claims) Ordinance VII of
1948, s. 7 — પહેલેથી અમલમાં રહેલા કાયદા હેઠળ થયેલ ગુનો — રદ બાદ
કાર્યવાહી શરૂ થવી — માન્યતા — East Punjab Refugees
(Registration of Land Claims) Act, 1948 (Punjab Act XIII of
1948), s. 11 — “કરેલ કાર્ય” નો અર્થ.

કલમ 6(c)(d)(e) ઓફ જનરલ કલોઝ એક્ટ, 1897 (જે પંજાબ જનરલ
કલોઝ એક્ટ, 1898 ની કલમ 4 માં છે) કાયદાના રદ થવાના પરિણામોને લગતી
જોગવાઈ છે. તે માત્ર ત્યારે લાગુ પડે છે જ્યારે કોઈ એક્ટ અથવા નિયમનને રદ

કરવામાં આવે, પરંતુ ત્યારે પણ લાગુ પડે છે જ્યારે રદ સાથે સાથે નવો કાયદો અમલમાં આવે અને તેમાં રદ થયેલા કાયદાની બધી જોગવાઈઓ ફરીથી અમલમાં મૂકવામાં આવે.

કાયદાના રદ પર કલમ 6(c)(d)(e) માં દર્શાવેલા પરિણામો લાગુ પડે છે, સિવાય કે રદ કરનાર કાયદામાં ભિન્ન અથવા વિરોધી મનશા સ્પષ્ટ દર્શાવાતી હોય.

તે “વિરોધી મનશા”ને શોધવા માટે જોવાનું છે કે નવા કાયદાની જોગવાઈઓ કેવી છે અને રદ થયેલા કાયદા હેઠળ જે અધિકારો અને જવાબદારીઓ ઉભા થયા હતા તે નવા કાયદામાં જીવંત રાખવામાં આવ્યા છે કે કેમ. ખોટો અભિગમ એવો છે કે જો નવો કાયદો સ્પષ્ટ રીતે એ અધિકારો અને જવાબદારીઓ રાખતો નથી તો તે સમાપ્ત થઈ જાય. નવો કાયદો કંઈ ન કહે તો પણ અધિકારો અને જવાબદારીઓ ચાલુ જ રહે છે. માત્ર “સેવિંગ કલોઝ”ની ગેરહાજરી એ નક્કી કરતી નથી કે રદ થયેલા કાયદા હેઠળના અધિકારો અને જવાબદારીઓ ખતમ થઈ ગયા છે.

જનરલ કલોઝ એક્ટ, 1897 ની કલમ 6 નો લાગુ પડતો વિસ્તાર કોઈ તાત્કાલિક કાયદા પર નથી, જે સમય પૂરો થવાથી આપમેળે રદ થઈ જાય. પરંતુ જો એવો કાયદો સમય પૂર્ણ થાય તે પહેલાં જ રદ થાય, તો કલમ 6 લાગુ પડે છે. ઉદાહરણ તરીકે, પંજાબ ઓર્ડિનન્સ VII ઓફ 1948 એક તાત્કાલિક કાયદો હતો. તે સમય પૂર્ણ થાય તે પહેલાં રદ થઈ ગયો હતો, અને તેથી કલમ 6 લાગુ પડી. પરિણામે, તેની રદ પહેલાં કલમ 7 હેઠળ થયેલા ગુનામાં કાર્યવાહી રદ થયા બાદ પણ માન્ય રીતે શરૂ થઈ શકે.

“કરેલ કાર્ય” (anything done) શબ્દ, પંજાબ એક્ટ XIII ઓફ 1948 ની કલમ 11 માં આવ્યો છે. તેનો અર્થ એવો નથી કે કોઈ વ્યક્તિએ East Punjab

Refugees (Registration of Land Claims) Ordinance VII of 1948 ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરીને જે કંઈ કર્યું તે બધું જ તેમાં આવતું હોય. “કરેલ કાર્ય” શબ્દનો અર્થ સત્તાવાર કાર્ય છે, જે અધિકૃત રીતે ઓર્ડિનન્સ હેઠળ આપવામાં આવેલી સત્તાનો ઉપયોગ કરીને કરવામાં આવ્યું હોય.

Dannmal Parshotamdas v. Baburam (1935 I.L.R. 58 All. 495) કેસ અલગ પાડવામાં આવ્યો.

ફોજદારી અપીલક્ષેત્રાધિકાર : ફોજદારી અપીલ નં. 61 ઓફ 1953

ભારતના બંધારણની કલમ 134(1)(c) હેઠળની અપીલ, તા. 7 ઓગસ્ટ, 1952 ના પંજાબ હાઈકોર્ટ (શિમલામાં) દ્વારા આપેલ ચુકાદા અને આદેશ સામે, ક્રિમિનલ રિવિઝન નં. 78 ઓફ 1952 માંથી ઉદ્ભવતી, જે કેસ જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ, જુલ્હંદર દ્વારા નોંધાયો હતો, તેના નં. 301-M.D. રીડર તારીખ 9 જાન્યુઆરી, 1952, પ્રથમ વર્ગ મેજિસ્ટ્રેટના તા. 20 જુલાઈ, 1951 ના આદેશની પુનરીક્ષણ માટે.

S. M. સિકરી, એડ્વોકેટ-જનરલ ફોર ધ સ્ટેટ ઓફ પંજાબ (પોરસ એ. મહેતા અને પી. જી. ગોખલે, તેમના સાથે) — અપીલકર્તા માટે.

N. S. બિન્દ્રા — પ્રતિસાદી માટે.

1954, ઓક્ટોબર 20.
ન્યાયાલયનો ચુકાદો આપવામાં આવ્યો મુખર્જી, જેએ. દ્વારા:

આ અપીલ, જે હાઈકોર્ટ ઓફ પંજાબ, શિમલા દ્વારા પ્રમાણપત્ર પર આપવામાં આવી છે, બંધારણની કલમ 134(1)(c) હેઠળ, કાયદાનો નાનો પ્રશ્ન ઉભો થાય છે.

3 માર્ચ, 1948 ના રોજ, એક ઓર્ડિનન્સ (ઓર્ડિનન્સ નં. VII ઓફ 1948) ઈસ્ટ પંજાબના ગવર્નર દ્વારા ભારત સરકાર અધિનિયમ, 1935 ની કલમ 88 હેઠળ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો, જે ઈસ્ટ પંજાબના શરણાર્થીઓના જમીન હક્કોના રજીસ્ટ્રેશન માટે જોગવાઈ કરતો હતો.

17 માર્ચ, 1948 ના રોજ, પ્રતિસાદી મોહર સિંહ, જેણે પોતાને પશ્ચિમ પાકિસ્તાનમાંથી આવેલ શરણાર્થી તરીકે રજૂ કર્યો, તેણે આ ઓર્ડિનન્સની જોગવાઈઓ અનુસાર દાવો દાખલ કર્યો, જેમાં જણાવ્યું હતું કે તેની પાસે મિયાનવાલી જિલ્લાના (વેસ્ટ પંજાબ) વિસ્તારમાં 104 કનાલ જમીન છે.

1 એપ્રિલ, 1948 ના રોજ, આ ઓર્ડિનન્સ રદ કરવામાં આવ્યો અને અધિનિયમ નં. XII ઓફ 1948 (પછીથી "એક્ટ" તરીકે ઓળખાયો) ઈસ્ટ પંજાબ વિધાનસભા દ્વારા પસાર કરવામાં આવ્યો, જેણે રદ કરાયેલા ઓર્ડિનન્સની બધી જોગવાઈઓને ફરીથી અમલમાં મૂકી.

પ્રતિસાદી દ્વારા દાખલ કરેલો દાવો યોગ્ય રીતે તપાસવામાં આવ્યો અને તપાસમાં જાણવા મળ્યું કે તેણે કરેલું નિવેદન સંપૂર્ણપણે ખોટું હતું અને હકીકતમાં પશ્ચિમ પાકિસ્તાનમાં તેની પાસે કોઈ જમીન જ નહોતી.

ત્યારબાદ, 13 મે, 1950 ના રોજ, તેના વિરુદ્ધ કલમ 7 હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી જેમા કાયદાની જોગવાઈ મુજબ, જો કોઈ વ્યક્તિ પોતાના દાવા સાથે સંબંધિત ખોટી માહિતી રજૂ કરે, તો તે ગુનો ગણાય છે. આરોપીને જુલુંદરના મેજિસ્ટ્રેટ શ્રી જસપાલ સિંહ (પ્રથમ વર્ગ) સમક્ષ દ્રાયલ કરવામાં આવ્યો, જ્યાં તેણે પોતાનો ગુનો કબૂલ કર્યો અને દયા માંગી. દ્રાયલ મેજિસ્ટ્રેટે તા. 20 જુલાઈ, 1951 ના પોતાના આદેશ દ્વારા, કલમ 7 હેઠળ પ્રતિસાદીને દોષિત ઠેરવ્યો અને સજા રૂપે કોર્ટ ઊભી રહે ત્યાં સુધી કેદ તથા રૂ. 120 નો દંડ ફટકાર્યો, અને જો દંડ ન

ભરે તો એક મહિના માટે કઠોર કેદ ભોગવવાનો આદેશ આપ્યો.

જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ, જુલુંદરને આ સજા ‘અપર્યાપ્ત’ લાગી અને મામલો ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ 438 હેઠળ શિમલા હાઈકોર્ટને મોકલ્યો, ભલામણ સાથે કે વધુ કડક સજા થવી જોઈએ. સૌપ્રથમ કેસ એકલ ન્યાયાધીશ સમક્ષ આવ્યો, જ્યાં પ્રતિસાદીની તરફથી પ્રારંભિક દલીલ કરવામાં આવી કે ટ્રાયલ મેજિસ્ટ્રેટ પાસે એને દોષિત ઠેરવવાની સત્તા નહોતી, કારણ કે ગુનો એ સમયે થયો હતો જ્યારે ઓર્ડિનન્સ પહેલેથી જ રદ થઈ ગયું હતું અને અધિનિયમ હજુ અમલમાં આવ્યું નહોતું. એટલે કાર્યવાહી લાંબા સમય પછી શરૂ કરવામાં આવી. આ મુદ્દા પર ન્યાયિક અભિપ્રાય મેળવવા, એકલ ન્યાયાધીશે કેસ ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ મોકલ્યો. ડિવિઝન બેન્ચના જજોએ પ્રતિસાદીની તરફેણમાં કરવામાં આવેલી દલીલ સ્વીકારી અને તા. 7 ઓગસ્ટ, 1952 ના પોતાના ચુકાદામાં, પ્રતિસાદીની સજા રદ કરી અને કલમ 7 હેઠળ આપવામાં આવેલ દંડ તથા સજા દૂર કરી. આ ચુકાદા સામે હાલની અપીલ પંજાબ રાજ્ય દ્વારા કરવામાં આવી છે.

એ બાબત વિવાદાસ્પદ નથી કે પ્રતિસાદીએ ઓર્ડિનન્સની જોગવાઈઓ હેઠળ દાવો કર્યો અને ખોટી માહિતી રજૂ કરી, જે ગુનો ગણાય છે અને ઓર્ડિનન્સની કલમ 7 હેઠળ દંડનીય હતો. પરંતુ, ઓર્ડિનન્સ દાવો દાખલ થયા બાદ થોડા જ સમયમાં રદ કરવામાં આવ્યું અને એને બદલે અધિનિયમ પસાર થયું, જેમાં ઓર્ડિનન્સની બધી જોગવાઈઓને સામેલ કરવામાં આવી. હાઈકોર્ટે પોતાના ચુકાદામાં પ્રતિસાદીના પક્ષમાં નિર્ણય આપ્યો કારણ કે અધિનિયમ ક્રમાંક XII of 1948 તે તારીખે અસ્તિત્વમાં નહોતું જ્યારે પ્રતિવાદીએ પોતાની દાવેદારી દાખલ કરી હતી, તેથી તેને તે સમયે લાગુ ન પડતા કાયદા હેઠળ કોઈ ગુનામાં દોષિત ઠેરવવામાં આવી શકે નહીં. રાજ્ય સરકારે આ દલીલનો જવાબ આપવા માટે સામાન્ય કલમો અધિનિયમની કલમ 6 ની જોગવાઈઓનો સહારો લીધો, જે પંજાબ જનરલ કલોઝેસ

અધિનિયમની કલમ 4 જેવી જ છે. જનરલ કલોઝેસ અધિનિયમની કલમ 6 કોઈપણ કાયદાની રદબાતલ થવાના પરિણામો નક્કી કરે છે. કલમ આ રીતે છે:

“6. જ્યાં આ અધિનિયમ અથવા કોઈ કેન્દ્રિય અધિનિયમ અથવા નિયમ, તેની અમલ તારીખ પછી, કોઈ કાયદાને રદ કરે છે, જે અગાઉ બનાવાયો હતો અથવા ત્યારબાદ બનાવાશે, ત્યારે જો ભિન્ન મનશા દેખાતી ન હોય, તો રદ કરવાથી —

(c) કોઈ હક, વિશેષાધિકાર, બાધ્યતા અથવા જવાબદારી, જે પહેલેથી પ્રાપ્ત થઈ છે અથવા કોઈ કાયદા હેઠળ લાગુ પડી છે, તેને અસર થતી નથી;

(d) કોઈ દંડ, જપ્તિ અથવા સજા, જે પહેલેથી થયેલા ગુનાને લઈને લાગુ પડી છે, તેને અસર થતી નથી;

(e) કોઈ તપાસ, કાનૂની કાર્યવાહી અથવા ઉપચાર, જે આવા હક, વિશેષાધિકાર, બાધ્યતા, જવાબદારી, દંડ, જપ્તિ અથવા સજા સંબંધિત છે, તેને અસર થતી નથી.”

આ જોગવાઈના આધારે રાજ્ય તરફથી આ દલીલ કરવામાં આવી કે ઓર્ડિનન્સની રદબાતલથી પ્રતિવાદી દ્વારા પહેલેથી પ્રાપ્ત થયેલી જવાબદારી ઉપર કોઈ અસર થતી નથી, કારણ કે તેણે ઓર્ડિનન્સની જોગવાઈઓના ભંગમાં ગુનો કર્યો હતો અને કોઈપણ દંડ કે સજા એ મુજબ જ લાગુ પડે છે.

પરંતુ હાઈકોર્ટના માનનીય ન્યાયાધીશોએ આ દલીલ ફગાવી દીધી અને કહ્યું કે જનરલ કલોઝેસ અધિનિયમની કલમ 6 માત્ર ત્યારે લાગુ પડે જ્યારે કોઈ અધિનિયમ અથવા નિયમ સાવ *simpliciter* રીતે રદ થાય, પરંતુ આ કેસમાં જેમ થયું છે તેમ જો રદબાતલ પછી ફરીથી નવો કાયદો બનાવવામાં આવે, તો નહીં. રદબાતલ અધિનિયમ, એમ જણાવાયું, સંપૂર્ણ રીતે ઓર્ડિનન્સની જોગવાઈઓનું

પુનઃઉત્પાદન કરે છે, પરંતુ તે તેના સંપૂર્ણ સ્વરૂપમાં ક્યાંય પણ એ જોગવાઈ નથી કે જ્યારે ઓર્ડિનન્સ અમલમાં હતું ત્યારે કરાયેલા ગુનાઓને તેની રદબાતલ પછી દંડિત કરી શકાય. કાયદાની કલમ 11 ની ભાષા, જેમાં બચાવ જોગવાઈઓનો સમાવેશ થાય છે, એવો સંકેત આપતી નથી કે જ્યારે ઓર્ડિનન્સ અમલમાં હતું ત્યારે થયેલી ફોજદારી જવાબદારી તેની સમાપ્તિ પછી પણ ચાલુ રહેશે. આ દૃષ્ટિકોણની યોગ્યતાને આ અપીલમાં પડકારવામાં આવી છે.

આ બાબતે કોઈ વિવાદ નથી કે વર્તમાન કેસમાં પ્રતિવાદી વિરુદ્ધ કાર્યવાહી અધિનિયમની કલમ 7 હેઠળ શરૂ કરવામાં આવી હતી અને ઓર્ડિનન્સની અનુરૂપ જોગવાઈ હેઠળ નહોતી. ગુનો ત્યારે કરવામાં આવ્યો હતો જ્યારે અધિનિયમ અમલમાં નહોતો અને સ્પષ્ટ છે કે કોઈ વ્યક્તિને એ કાયદા હેઠળ દોષિત કે દંડિત કરી શકાય નહીં જે ગુના પછી અસ્તિત્વમાં આવ્યો હોય. પરંતુ આ બાબતે પોતે જ કોઈ ગંભીર મુશ્કેલી ઊભી કરતી નથી, કારણ કે કોર્ટ પાસે સત્તા હશે કે અધિનિયમ હેઠળ આરોપીની સજા ઓર્ડિનન્સ હેઠળ ફેરવી શકે, જેમાં સમાન જોગવાઈ સામેલ હતી, જેથી તેને ઓર્ડિનન્સ હેઠળ દોષિત અને દંડિત કરી શકાય, ભલે ઓર્ડિનન્સ પછી રદ થયું હોય. અને આ જ આ કેસમાં વિચારવા માટેનો મુદ્દો છે.

ઇંગ્લેન્ડના કાયદા હેઠળ, 1889 ના વ્યાખ્યા અધિનિયમ મુજબ, કોઈ કાયદાને રદ કરવાનો પ્રભાવ એવો હતો કે જાણે તે ક્યારેય પસાર જ થયો ન હોય અને સંસદના રેકૉર્ડમાંથી દૂર થઈ ગયો હોય, સિવાય તે કાર્યવાહી માટે જે શરૂ, પ્રોસિક્યુટ અને પૂર્ણ થઈ હતી જ્યારે તે કાયદો અસ્તિત્વમાં હતો. તેથી, કોઈ પણ બચાવ જોગવાઈ વિના રદબાતલ કરવાથી કોઈ પણ કાર્યવાહીનો નાશ થઈ જાય, ભલે તે હજી શરૂ ન થઈ હોય કે રદબાતલ અધિનિયમ પસાર થવાની વેળાએ બાકી હોય અને અંતિમ ચુકાદા સુધી ન પહોંચી હોય. આવા પરિણામોને ટાળવા માટે ઇંગ્લેન્ડમાં એક પ્રથા શરૂ થઈ કે રદબાતલ કાયદામાં બચાવ જોગવાઈ દાખલ

કરવામાં આવે, જેથી રદ કરાયેલા કાયદા હેઠળ પહેલેથી જ થયેલ હક્કો અને જવાબદારીઓ જળવાઈ રહે. પછીથી, દરેક પ્રસંગે બચાવ જોગવાઈ દાખલ કરવાની ફરજિયાતતા ટાળવા માટે કલમ 38(2) ઇન્ટરપ્રિટેશન એક્ટ, 1889 ઉમેરવામાં આવ્યો હતો, જે કહે છે કે “કોઈ કાયદાને રદ કરવાથી, જો વિરોધી મનશા સ્પષ્ટ ન હોય, તો તે કાયદાના અગાઉના અમલને અસર થતી નથી, કે તે હેઠળ કરાયેલ કોઈ કાર્ય અથવા સહન કરેલ વસ્તુને અસર થતી નથી; અને કોઈ તપાસ, કાનૂની કાર્યવાહી કે ઉપચાર જે કોઈ હક્ક, જવાબદારી કે દંડ અંગે ચાલી રહી હોય, તે ચાલુ રહી શકે કે અમલમાં મૂકી શકાય જાણે કે રદ કરનાર અધિનિયમ પસાર થયું જ ન હોય.” જનરલ કલોઝ એક્ટની કલમ 6 પણ એ જ ધોરણ પર આધારિત છે, જે ઇન્ટરપ્રિટેશન એક્ટ, 1889 ની કલમ 38(2) જેવી જ છે.

જનરલ કલોઝ એક્ટની કલમ 30 (જે પંજાબ એક્ટની કલમ 27 ને અનુરૂપ છે) અનુસાર, અધિનિયમની જોગવાઈઓ ઓર્ડિનન્સ પર પણ લાગુ પડે છે. ખરેખર, કલમ 6 ની જોગવાઈઓ માત્ર ત્યારે લાગુ પડે છે જ્યારે કોઈ કાયદો કે નિયમ હકીકતમાં રદ થાય. તેનો અમલ એવા કાયદા પર થતો નથી જે તાત્કાલિક સ્વરૂપનો હોય અને સમય પૂર્ણ થતા આપમેળે સમાપ્ત થઈ જાય. હાલના કેસમાં ઓર્ડિનન્સ સ્પષ્ટપણે એક તાત્કાલિક કાયદો હતો, પરંતુ એ પણ સ્વીકારાયું છે કે તેનો નક્કી કરાયેલ સમય હજી પૂરું નહોતું થયું અને તે રદ કરાયો હતો. એટલે તેની રદબાતલ હકીકતમાં એવો એક રદ હતો જે કલમ 6 હેઠળની જોગવાઈઓને સામાન્ય રીતે લાગુ કરે છે. તેથી વિવાદ આટલો જ છે કે શું ઓર્ડિનન્સની રદબાતલ બાદ ફરીથી કાયદો બનાવવાથી કલમ 6 લાગુ નહીં પડે?

હાઈકોર્ટે પોતાના દષ્ટિકોણને સમર્થન આપવા માટે Sulaiman C.J. દ્વારા આપવામાં આવેલ અભિપ્રાયો પર આધાર મૂક્યો Dammal Parshotamdas v. Baburam (1935 I.L.R. 58 All. 495) કેસમાં. તે કેસમાં પ્રશ્ન હતો કે શું બિન-રજીસ્ટર્ડ ફર્મ તૃતીય પક્ષ સામે દાવો દાખલ કરી શકે, જ્યારે ભાગીદારી અધિનિયમની કલમ 69 અમલમાં આવી ગઈ હતી અને આ કલમ અનુસાર એવો દાવો અવરોધિત થતો હોય જ્યારે કલમ 74(b)માં સેવિંગ કલોઝ સામેલ હોય. માનનીય મુખ્ય ન્યાયાધી સાહેબે એ મુદ્દે શંકા વ્યક્ત કરી, પરંતુ અંતે એવું મત આપ્યું કે કલમ 74(b) એ દાવાને બચાવી શકે, ભલે તે હક્ક કાયદા ના અસ્તિત્વમાં આવતા પહેલા ઉભો થયો હોય. પરંતુ, અંતમાં માનનીય મુખ્ય ન્યાયાધી સાહેબે એમના સહઅધિકારી ની વાત માનતા ઠરાવેલ કે કલમ 69 ની જોગવાઈ દાવા ઉપર બાર મુકશે. ભાગીદારી અધિનિયમની કલમ 74(2)ની જોગવાઈ પર ચર્ચા કરતાં, માનનીય મુખ્ય ન્યાયાધીશે પોતાના નિર્ણયમાં જનરલ કલોઝ એક્ટની કલમ 6(e)નો અનુસંધાન દ્વારા ઉદ્દેખ કર્યો અને પૃષ્ઠ 504 પર આ પ્રમાણે જણાવ્યું:

“એવું લાગે છે કે કલમ 6(e) ફક્ત તેવા કેસોમાં લાગુ પડે છે જ્યાં પહેલાનો કાયદો માત્ર રદ કરવામાં આવ્યો હોય અને તેની જગ્યાએ કોઈ નવો કાયદો બનાવવામાં આવ્યો ન હોય. જ્યાં જૂનો કાયદો માત્ર રદ કરવામાં આવ્યો હોય ત્યાં એ રદબાતલ પહેલાથી પ્રાપ્ત થયેલા હક્કને અસર કરશે નહીં કે પછીથી દાખલ કરાયેલા કોઈ દાવાને અસર કરશે નહીં. પરંતુ જ્યાં નવો કાયદો માત્ર જૂના કાયદાને રદ જ નથી કરતો પણ તેની જગ્યાએ નવી જોગવાઈઓ મૂકે છે, ત્યાં જનરલ કલોઝ એક્ટની કલમ 6(e) લાગુ નથી પડતી અને અમને નવા અધિનિયમની જોગવાઈઓનો આશરો લેવો પડે છે.”

આ અવલોકનો કદાચ કેસના નિકાલ માટે અનિવાર્ય ન હોય, પરંતુ તેઓ નિશ્ચિતપણે વધારે પ્રબળ છે. પંજાબ હાઈકોર્ટએ પોતાના નિર્ણયમાં સુલેમાન સી.જે. ના આ અભિપ્રાયોનો ઉલ્લેખ કર્યો અને જણાવ્યું કે જ્યાં ફક્ત રદબાતલ કરવામાં આવે છે અને વિધાનસભાએ જૂના ગુનેગારોના દંડનો વિચાર કર્યો નથી અથવા તે મુદ્દે કોઈ જોગવાઈ મૂકવામાં આવી નથી, ત્યારે જનરલ કલોઝ એક્ટની કલમ 6 ચોક્કસપણે લાગુ પડશે. પરંતુ જ્યાં વિષય પર નવો કાયદો પસાર કરવામાં આવ્યો હોય ત્યાં આપું અવગણવું માન્ય નહીં ગણાય. જો નવો કાયદો આ મુદ્દે કંઈ જ ન કહેતો હોય તો અનુમાન થાય કે વિધાનસભાએ એ જૂના કાયદા હેઠળ થયેલી જવાબદારીઓને જાળવી રાખવી યોગ્ય નથી માની. અમારા મતે, હાઈકોર્ટનો અભિગમ તદ્દન યોગ્ય નથી. જ્યારે પણ કોઈ કાયદાને રદ કરવામાં આવે છે, ત્યારે જનરલ કલોઝ એક્ટની કલમ 6 માં દર્શાવેલા પરિણામો લાગુ પડે છે, જો કે કલમ પોતે કહે છે તેમ “ભિન્ન મનશા” દેખાતી ન હોય. એક સીધી રદબાતલના કેસમાં તો કોઈ વિરોધી મનશાને જગ્યા જ નથી. પરંતુ, જો રદબાતલ પછી તે જ વિષય પર નવો કાયદો પસાર થાય તો નિશ્ચિતપણે અમને નવા અધિનિયમની જોગવાઈઓ પર નજર કરવી પડે, પરંતુ માત્ર એ માટે કે તે ભિન્ન મનશા દર્શાવે છે કે નહીં. તપાસનો મુદ્દો એ નથી કે નવો કાયદો જૂના અધિકારો અને જવાબદારીઓને સ્પષ્ટ રીતે જીવંત રાખે છે કે નહીં, પરંતુ એ છે કે તે તેમને નષ્ટ કરવાની મનશા વ્યક્ત કરે છે કે નહીં. જેથી અમે એ સામાન્ય સિદ્ધાંતને સ્વીકારીએ છીએ કે જનરલ કલોઝ એક્ટની કલમ 6 ત્યારે લાગુ પડતી નથી જ્યારે રદબાતલ પછી નવો કાયદો પસાર થાય. કલમ 6 એવા કેસોમાં લાગુ પડે છે જ્યાં રદબાતલ થાય, જો કે નવો કાયદો સ્પષ્ટ રીતે જૂના કાયદાની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત કે વિરૂદ્ધ મનશા દર્શાવતો હોય તો નહીં. આવી અસંગતતા નવા કાયદાની બધી જોગવાઈઓની વિચારણા કરીને જાણી શકાય. ફક્ત બચાવ જોગવાઈનો અભાવ જ મહત્વનો નથી. આ સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને આપણે વર્તમાન કેસના તથ્યોનું પરીક્ષણ કરીએ છીએ.

પ્રતિવાદીએ ખોટો દાવો દાખલ કર્યો હતો, જે ગુનો હતો. દાવો ઓર્ડિનન્સની કલમ 4 હેઠળ દાખલ થયો હતો અને કલમ 7 હેઠળ દંડનીય હતો. હાઈકોર્ટ સાચું હતું એ માનવામાં કે અધિનિયમની કલમ 11 એનો અર્થ નથી કે ઓર્ડિનન્સ હેઠળ કરાયેલ દાવો અધિનિયમ હેઠળનો દાવો બની જાય અને તેથી કલમ 7 લાગુ પડે. કલમ 11 આ રીતે છે:

“East Punjab Refugees (Registration of Land Claims) Ordinance No. VII of 1948 અહીંથી રદ કરવામાં આવે છે અને તેના હેઠળ બનાવાયેલા બધા નિયમો, જાહેરનામા, સૂચનાઓ, કરાયેલા કાર્યો, અથવા સત્તાનો ઉપયોગ કરીને લેવાયેલા પગલાં એ રીતે માનવામાં આવશે જાણે કે તેઓ આ અધિનિયમ હેઠળ જ કરવામાં આવ્યા હોય, અને આ અધિનિયમ 3 માર્ચ, 1948 થી અમલમાં આવ્યો હતો.”

અમે હાઈકોર્ટ સાથે સહમત છીએ કે કલમમાં આવેલ “કરેલ કાર્ય” (anything done) શબ્દનો અર્થ એ નથી કે કોઈ વ્યક્તિએ ઓર્ડિનન્સની જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘન કરીને જે કર્યું તે બધું જ તેમાં આવે. કલમનો હેતુ નિયમો, સૂચનાઓ અને ઓર્ડિનન્સ હેઠળ સત્તા હેઠળ કરવામાં આવેલા અન્ય સત્તાવાર કાર્યોનો ઉલ્લેખ અધિનિયમની અનેક કલમોમાં કરવામાં આવ્યો છે, તે સત્તાવાર કાર્યોને જાળવી રાખવાનો હેતુ છે. પરંતુ દાવાની નોંધણી કલમ 11 હેઠળ નથી આવતી. અમારી દૃષ્ટિએ, અધિનિયમની કલમ 4 ની ઉપકલમ મુજબ ઓર્ડિનન્સ હેઠળ દાખલ કરેલો દાવો એવો માનવામાં આવશે જાણે કે તે અધિનિયમ હેઠળ જ દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય, અને તેની સાથે જોડાયેલા તમામ પરિણામો લાગુ પડશે. અધિનિયમની કલમ 4 જમીન દાવાઓની નોંધણી માટે જોગવાઈ કરે છે. પ્રથમ ઉપકલમમાં દર્શાવ્યું છે કે દાવો કેવી રીતે દાખલ કરવો. ઉપકલમના પ્રોવિઝોમાં લખાયું છે કે “જે શરણાર્થીએ અગાઉ ઓર્ડિનન્સ VII of 1948 હેઠળ

પહેલેથી જ દાવો દાખલ કર્યો હોય તેને ફરીથી નોંધણી અધિકારી સમક્ષ એ જ જમીન માટે નવો દાવો કરવાની મંજૂરી નહીં હોય.” આવા દાવાને અધિનિયમ હેઠળ દાખલ કરેલા દાવા તરીકે માનવામાં આવશે અને એક વાર એને એ રીતે માન્યતા આપવામાં આવે પછી, તેના પર કલમ 4 હેઠળ દર્શાવેલા તમામ પરિષ્કારો લાગુ પડશે. દાવાની સત્યતા કે ખોટપણું સામાન્ય રીતે તપાસવામાં આવશે અને જો જાણવા મળે કે અરજદાર દ્વારા આપવામાં આવેલી માહિતી ખોટી છે, તો તેને કલમ 7 અને 8 હેઠળ આપેલા નિયમો મુજબ દંડિત કરી શકાય છે. જો અમે માનીએ કે ઓર્ડિનન્સમાં રહેલી દંડાત્મક જોગવાઈઓ અધિનિયમમાં લાગુ પડતી નથી, તો ખોટા દાવા પરથી મળેલા પરિણામો ચાલુ રહેશે અને જો કોઈ શરણાર્થી ખોટા દાવાના આધારે ફાળવણી મેળવી લે તો તે કલમ 8 હેઠળ રદ કરી શકાશે નહીં. અમે માનીએ છીએ કે કલમ 4, 7 અને 8 ની જોગવાઈઓ સ્પષ્ટ કરે છે કે વિધાનસભાની મનશા એવી નહોતી કે ઓર્ડિનન્સ હેઠળ દાખલ કરાયેલા દાવાઓની હક્ક-જવાબદારીઓ અધિનિયમ પસાર થયા પછી ચાલુ રહે. આ પૂરતું છે એ નક્કી કરવા કે વર્તમાન કેસમાં જનરલ કલોઝ એક્ટની કલમ 6 લાગુ પડે છે. એવું પણ દર્શાવવું જરૂરી છે કે અધિનિયમની કલમ 11 થોડુંક અયોગ્ય રીતે શબ્દબદ્ધ છે અને તેમાં સામાન્ય રીતે બચાવ જોગવાઈઓમાં વપરાતા શબ્દપ્રયોગો નથી કરાયા, પરંતુ ઉપર જણાવ્યા મુજબ વિચારવાનો મુદ્દો એ છે કે અધિનિયમની મનશા એ દર્શાવે છે કે ઓર્ડિનન્સ હેઠળ મેળવાયેલા હક્કો અને જવાબદારીઓને ચાલુ રાખવામાં અસંગતતા છે. અમારી દૃષ્ટિએ આ પ્રશ્નનો જવાબ “ના”માં જ છે.

પંજાબના એડ્વોકેટ-જનરલે અમારું ધ્યાન કેટલાક અમેરિકન નિર્ણયો તરફ દોર્યું છે, જેમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે જો રદબાતલ સાથે ફરીથી કાયદો બનાવવામાં આવે (re-enactment), તો તેને જૂના કાયદાની પુષ્ટિ માનવામાં આવે છે અને રદ કરાયેલા કાયદાની જોગવાઈઓ સતત અમલમાં રહે છે. પરંતુ અમેરિકામાં આ મુદ્દે

ન્યાયિક અભિપ્રાય સર્વત્ર એકરૂપ નથી, અને તેથી અમને આ પર કોઈ મત આપવો જરૂરી નથી લાગતો. જનરલ ક્લોઝ એક્ટની કલમ 6 ની જોગવાઈઓ રદબાતલના કેસમાં લાગુ પડે છે, ભલે એક સાથે નવો કાયદો બનાવવામાં આવ્યો હોય, જો કે નવા કાયદામાં સ્પષ્ટ રીતે વિરુદ્ધ મનશા દર્શાવાતી ન હોય. પરિણામે, આ અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે અને હાઈકોર્ટનો ચુકાદો રદ કરવામાં આવે છે. ટ્રાયલ મેજિસ્ટ્રેટે પ્રતિસાદી પર જે સજા ફટકારી હતી તે જારી રહેશે. જો રૂ. 120 નો દંડ પહેલેથી ચૂકવાયો નથી, તો હવે ચુકવવામાં આવશે. જો નહીં ચૂકવે તો એક મહિના માટે કઠોર કેદ ભોગવવી પડશે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.